

The Gatekeepers sau „Jale la pătrat”

Getta Neumann

Documentarul israelian al cineastului Dror Moreh *The Gatekeepers (Gardienii)* a suscitat ecouri pasionate atât în țara în care a fost realizat filmul, cât și în afara Israelului. Șase foști directori ai Shin Bet-ului, agenția de serviciu secret în Israel, povestesc despre activitatea lor și ne împărtășesc reflecțiile lor despre deciziile luate de guvern, despre soluții imediate și viziunea viitorului.

Cei șase, Avraham Shalom, Avi Dichter, Carmi Gillon, Zuval Diskin, Ami Ayalon și Yaacov Peri, sunt personalități puternice, oameni inteligenți și curajoși. Misiunea lor este să apere statul de acte teroriste, de acțiuni care periclitează securitatea populației, de oriunde și de la oricine ar porni, prin mijloace care cuprind spionaj, arestări, tortură până la limita tolerată de lege și chiar asasinări, contestate, care vizează anumite persoane deosebit de primejdioase. Nu este un *job* pentru indivizi slabi de înger. Shin Bet se confruntă cu fanatici din rândurile palestinienilor, cât și ale colonilor sau ultra-religioșilor israelieni.

Aflăm despre izbânzi și înfrângeri. Cel mai mare și dureros eșec a fost asasinatul lui Rabin de către un fanatic israelian, fapt care a debusolat tot cursul politic. Victorii au fost multe: numeroase tentative de atentate au eșuat datorită muncii Shin Bet-ului, nenumărate vieți au fost salvate. Poate cea mai spectaculoasă reușită a fost cea a lui Avraham Shalom care a dezvăluit un complot al organizației ilegale „Jewish Underground”, înainte ca aceasta să fi reușit să arunce în aer Cupola Stâncii de lângă Moscheea Al Aqsa din Ierusalim, ceea ce ar fi stârnit o conflagrație în toată regiunea.

Un fir roșu străbate filmul: viziunea sumbră și pesimistă pe care o au toți protagoniștii. Pe de o parte, ei sunt conștienți de imposibilitatea misiunii lor de a garanta securitatea, de cercul vicios din care nu este scăpare. Teroarea zămislește teroare, în locul unui terorist ucis răsar o duzină, dar dacă nu e eliminat la timp, poate comite un masacru. „Cuadratura cercului”, mi-a scris Ari din Franța. Avi Dichter o spune clar: „Am putea să ne gândim: Hai să nu mai omorâm, atunci o să înceteze și ei. Dar socoteala nu se potrivește: ei continuă.”

Pe de altă parte, situația este „jale la pătrat”, cum mi-a spus Alon din Israel, după vizionarea filmului. Este profund perturbant că cei care conduc serviciul secret, care sunt în legătură directă cu conducerea politică, sunt atât de pesimiști în ce privește viitorul. Demască ipocrizia în politică, ambivalența guvernului... Sunt oameni care știu să fie duri, au puterea de decizie asupra morții sau a vieții unora și se folosesc de ea, în același timp își iubesc țara și sunt sensibili la suferințele victimelor. Tocmai pentru că își iubesc țara, consideră rezolvarea

problemei palestiniene imperativă. Tocmai pentru că sunt tacticieni abili, văd necesitatea unei strategii. Tocmai pentru că au utilizat mijloacele violenței, au ajuns la concluzia că soluția rezidă în tratative. Tocmai pentru că au fost martorii suferințelor, au înțeles că durerea pe care o impui altuia, încolțește în tine însuși.

Evident, filmul este tendențios. Cei șase par să vorbească cu același glas și par să fi ajuns în unanimitate la aceleași concluzii. Nu se formulează idei divergente, iar din interviuri sunt spicuite afirmațiile care tind spre aceeași țintă. Când Shalom perorează, arogant, că trebuie negociat cu oricine, cu Hamas, Islamic Jihad sau Ahmadinejad, fraza este o lozincă găunoasă și nu poți decât să dai din umeri – încearcă să dialoghezi cu dușmanul al cărui *raison d'être* este să te nimicească, prost să fii, noroc să ai! În schimb este bulversant să auzi din partea celor care au fost pe teren, care au simțit pulsul evenimentelor, că „ceva e putred”. Nici vorbă de idealism rupt de realitate, de drepturile omului, justiție și fraternitate. Acești oameni de acțiune prin excelență sunt pragmatici din rațiune și totodată din empatie cu cei în cauză. Yaacov Peri o spune, cu o privire visătoare : „Cred că după ce te retragi din această activitate, te situezi în politică ceva mai la stânga.”

Jalea, de o altă factură, dar tot jale, te năpădește, când ești martor la receptarea filmului în Europa. Documentarul a fost difuzat pe toate canalele de televiziune și la diferite ore, cu introduceri și comentarii care au relevat doar aspectele negative ale politicii israeliene. Am văzut filmul pe Arte – titlul a fost tradus în germană „Töte zuerst”, adică aproximativ „Ucizi, apoi vezi tu”, o deformare revoltătoare a titlului și a mesajului filmului. În Europa, un asemenea documentar ar fi inimaginabil, ar fi imposibil ca șefii serviciilor secrete, chiar pensionari fiind, să-și pună întrebări fundamentale, să divulge dedesubturile acțiunilor, să-și critice superiorii, să condamne politica guvernului. De neînchipuit ca o dezbatere publică cum se desfășoară în Israel, să aibă loc în vechile democrații europene. Dacă în presa israeliană se admonestează cea mai mică transgresiune a legii din partea organelor de securitate, în „civilizata” Europă, plină de sine și moralistă, punerea în discuție a comportării serviciului secret lipsește cu desăvârșire, probabil nu cadrează cu „bunele maniere”.

Jale, jale. A doua zi după ce am văzut filmul, m-am întâlnit cu un prieten evreu. Mi-a zis : „De ce te uiți la un asemenea film anti-israelian?” Mi-am continuat drumul și am dat, în plin centru la Geneva, de două femei palestiniene, cu fular, cu fața senină și plăcută, la un stand cu pliante și stegulețe. În asemenea cazuri, fac de obicei un ocol, dar de astă dată, m-am apropiat. Am văzut un șal în care era țesută harta Israelului, cu numele localităților în arabă. Zic : „Ce-i asta?” Îmi răspunde: „E Palestina.” „Iar Israel unde e ?! Pe israelieni îi aruncați în mare?” Cuadratura cercului și jale mare...

<http://www.thegatekeepersfilm.com/>